

Valtiovallan tulee lopettaa yrittäjien syrjintä ja epätasa-arvoinen kohtelu

Pitkään muun muassa ay-liikkeen palveluksessa toiminut oikeustieteen tohtori **Kalevi Hölttä** kirjoitti asianajajaliiton julkaisemaan Defensor Legis-julkaisuun 3/2020 artikkelin ”Paikallinen sopiminen työoikeudessa”. Yhtenä aiheena hän kirjoituksessaan käsitteli järjestäytymättömien työnantajien asemaa eli yritysten, jotka eivät ole jäsenenä työehtosopimuksen solmineessa järjestössä. Mielenkiintoisessa artikkelissaan hän toteaa eri kohdissa mm. seuraavaa: ”Järjestäytymättömiä yrityksiä on yli puolet Suomen työnantajayrityksistä, noin 50 000, joissa työskentelee yli 250 000 työntekijää. Järjestäytymättömien yritysten asema on epäilemättä poliittisen keskustelun kohteena vielä pitkään. Ylivoimaisesti suurin osa Suomen yrityksistä on pieniä, jotka merkitsevät olennaista osaa koko taloudesta. Pitkälle viety korporatismi ei ole demokraattisen oikeusvaltion kannalta hyväksyttävää”^{**}.

Olen käsitellyt järjestäytymättömien yritysten asemaa aikaisemminkin näissä pääkirjoituksissa, kuten Leipurissa 6/2019, jossa mm. totesin, että *Suomi on hyvin erikoinen oikeusvaltio, kun Suomessa poliittiset päättäjät hyväksyvät sen, että työmarkkinajärjestelmämme syrjii räikeästi järjestäytymättömiä yrityksiä*. Kalevi Höltän artikkelia lukiessani näkemykseni entisestään vahvistui. Kaukana ollaan yhdenvertaisesta ja tasapuolisesta kohtelusta, kun yritysten oikeus noudattaa alan työehtosopimuksessa olevia paikallista sopimista koskevia ehtoja on riippuvaista pelkästään siitä, kuuluuko yritys alan työehtosopimuksen solmineeseen työnantajaliittoon vai ei. Yrittäjien tietoinen syrjintä ja syrjinnän jatkaminen on suorastaan häpeällistä. Voi vain kysyä, millainen oikeusvaltio Suomi on, kun täysin tietoisesti syrjitään yli 250 000 työntekijää työllistäviä yrityksiä, ja tosiasiaa myös niiden työntekijöitä?

Ihmettelen, että esimerkiksi Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ja/tai Perheyhtymien liitto eivät nosta tätä asiaa lainkaan julkiseen keskusteluun. Luulisi, että myös näissä järjestöissä katsottaisiin asiaa kokonaisvaltaisemmin kuin vain omien yksittäisten jäsenten intressejä ajatellen. Suomalainen työnantajayhteisö tarvitsisi muutoinkin laajempaa lojaalisuutta toisiaan kohtaan. Vain siten voitaisiin saada aikaiseksi jotain muutoksia työmarkkinajärjestelmään. Nyt yksittäisten yritysten hetkellinen oma etu ajaa kaiken muun edelle.

Yleissitovan työehtosopimusjärjestelmän, johon järjestäytymättömien yritysten syrjintä perustuu, lähtökohta on, että samalla toimialalla toimivat yritykset noudattavat samaa työehtosopimusta. Järjestelmän perusajatus on hyvä. Kaikkien yritysten ja yritysten työntekijöiden kannalta olisi varmasti reilua, jos samalla toimialalla samoja tuotteita valmistavat yritykset noudattaisivat samaa työehtosopimusta ja kilpailisivat siten samoilla työoikeudellisilla pelisäännöillä. Todellisuus on kuitenkin aivan toinen, kuten jo pelkästään järjestäytymättömien yritysten syrjintä hyvin osoittaa. Vain järjestäytyneet yritykset saavat noudattaa alan

työehtosopimuksessa olevia paikallista sopimista koskevia ehtoja^{**}.

Yleissitova työehtosopimusjärjestelmä laittaa saman toimialan tuotteita valmistavat yritykset eriarvoiseen asemaan myös muulla tavoin. Tästä leipomoala on hyvä esimerkki. Elintarviketeollisuusliitto (ETL) solmii työntekijäliiton (SEL) kanssa leipomoalalla noudatettavan työehtosopimuksen, jonka työehtoja monen sadan suomalaisen leipomon ja konditorian tulee noudattaa yleissitovuuden johdosta. ETL:n jäsenenä on vain noin 30 leipomoa, jotka noudattavat leipomoalan työehtosopimusta normaalisitovuuden perusteella. Leipomo- ja konditoriatuotteita valmistetaan Suomessa kuitenkin myös monen muun yleissitovan työehtosopimuksen työehtoja noudattaen. Niitä tehdään muun muassa majoitus- ja ravitsemusalan, kaupan, liha-alan sekä ns. peruselintarvikkeen työehtosopimuksen ehtoilla. Nämä sopimukset ovat huomattavasti joustavampia ja siten työnantajille edullisempia kuin mitä on Leipomoiden työntekijöitä koskeva työehtosopimus. Mutta ainoastaan niiden leipomoiden ja konditorioiden, joiden päätoimialana on leipomoala, tulee noudattaa työehtoiltaan Suomen jäykintä työehtosopimusta. Tilanne on ”oikeiden” leipomo- ja konditoriayritysten osalta epätasa-arvossaan täysin kestävä.

Valtiovallan tulee lopettaa yritysten syrjintä ja epätasa-arvoinen kohtelu. On kohtuutonta, että suurin osa leipomo- ja konditoria-alan yrityksistä joutuu noudattamaan huonompia työehtosopimuksen ehtoja kuin heidän kilpailijansa. Toiseksi elintarvikealan työmarkkinajärjestöjen (ETL/SEL) tulee saattaa leipomoalan yleissitovan työehtosopimuksen ehdot vähintään samalle tasolle kuin muut elintarvikealan työehtosopimukset jo ovat. Ei ole mitään perustetta sille, miksi leipomoalan työehtosopimuksen määräysten tulee olla jäykempiä kuin muiden elintarvikealojen työehtosopimusten. Varsinkin kun niiden turvin tehdään joustavammin työehdoin aivan samoja leipomotuotteita (kuten lihapiirakkaa, riisipiirakkaa jne.). Jos edellä mainitut muutokset eivät ole mahdollisia, Suomen jäykimmän työehtosopimuksen yleissitovuuden olemassaolo on syytä kyseenalaistaa. Tuskin siitä alan asiat paremmaksi tulisivat, ainakaan lyhyellä tähtäimellä, eri järjestöjen ollessa keskenään asiasta erimielisiä. Mutta nykyinen epätasa-arvoinen tilanne leipomo- ja konditoriayritysten osalta ei voi jatkua.

Mika Värynen

^{*}Wikipedian mukaan korporatismi tarkoittaa ”*poliittista järjestelmää, jossa lainsäädäntövaltaa käyttävät yleisissä vaaleissa yhtiöläisen äänioikeuden perusteella valittujen kansanedustajien sijasta työnantajien ja työntekijöiden muodostamat ammattikunnat eli korporaatit. Tällaista järjestelmää on sovellettu muun muassa Benito Mussolinin Italiassa sekä Francisco Francon Espanjassa*”.

^{**}Tilastokeskuksen mukaan Suomessa on noin 700 leipomoa ja/tai konditoriaa. Näistä alle 5 % (n. 30) on Elintarviketeollisuusliittoon kuuluvia järjestäytyneitä yrityksiä.